

ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

“ΟΙΝΟΣ ΕΙ ΚΑΙ ΕΙΣ ΟΙΝΟΝ ΑΠΕΛΕΥΣΕΙ,,

ΕΙΣ τὴν εἴσοδον τοῦ χωριοῦ εἶχεν ὁ Μπαρμπασταμάτης τὸν καφενὲ του. Ἐνα εὐρύχωρο μαγαζι κατὰ τὸ ἥμισυ στρωμένο μὲ σανίδια καὶ κατὰ τὸ ἄλλο ἥμισυ μὲ χῶμα-κοκκινόχωμα, πασπαλισμένο μὲ φιλὴ ἄμμο. Εἰς τὸ βάθος τοῦ μαγαζιοῦ ἦτο τὸ γιατάκι τοῦ Μπαρμπασταμάτη, — ἓνα μικρὸ παντάρι δυό-δυόμισυ μέτρα πιὸ ψηλὰ ἀπὸ τὸ ἔδαφος. Εἰς τὴν βορεινὴν γωνιά ἦτον τὸ τζάκι, ποῦ ἐψήνοντο οἱ καφέδες καὶ ἡ φασκομηλιά, καὶ στὴν δυτικὴν γωνιά — δυὸ μεγάλα βαρέλια μὲ κρασί καὶ ἓνα μικρότερο μὲ γλυκάδι. Ἐνας μακρύς, ξύλινος, γυμνὸς καναπές καὶ μερικὰ καθίσματα σανιδένια, χαμηλά, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ δύο κορμοὶ βαθουλοί, χρησιμεύοντες ἐπίσης διὰ καθίσματα. Ἦσαν οἱ κορμοὶ αὐτοὶ σπόνδυλοι πελωρίου φαριοῦ ἀλιευθέντος, ἢ μᾶλλον ἐξοκειλάντος εἰς μίαν ἀκτὴν τοῦ νησιοῦ πρὸ πολλῶν χρόνων, καὶ τέσσαρα-πέντε ξεχαρβαλωμένα τραπέζια. Ἐπάνω εἰς ἓνα ράφι, παρὰ τὴν ἐστίαν, ἐστέκοντο ἐπιδεικτικὰ τρεῖς ναργιλέδες μὲ τὰ μαρκούτσια των, παλαιὰ ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα ὁ Μπαρμπασταμάτης εἶχεν ἀγοράσει ἀπὸ τὴν Πόλιν πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως, ὅταν ἀκόμη ἐταξείδευε λοστρόμος μὲ τὰ φαριανὰ καράδια, πέντ' ἕξ φλυντζάνια εὐμεγέθη διὰ τὴν φασκομηλιά, γωνιώδη καὶ ξεχειλωμένα, τριανταφυλλιά μὲ χρυσὰ κοσμήματα καὶ χωρὶς πιατάκια. Καὶ τοῦ καφέ τὰ φλυντζάνια, ἑπτὰ ὀκτὼ καὶ ἀπ' αὐτά, ἦσαν σχετικῶς μεγάλα, χορταστικά.

Ὁ καφενὲς τοῦ Μπαρμπασταμάτη εἶχε τοὺς τακτικούς πελάτας του, οἱ ὅποιοι τὴν αὐγὴν, χειμῶνα-καλοκαίρι, μετέβαιναν νὰ πάρουν τὸ κριθάρι των, ὅπως ἔλεγεν εὐφυσολογῶν ὁ γέρω-Σφυρίδος, ἔχων πείραν τῆς ποιότητος τοῦ καφέ.

— Καὶ πάρε, καὶόμενε Σταμάτη, καὶ λιγάκι καφέ νὰ βάλῃς στὸ κριθάρι, — τοῦ ἔλεγε.

— Δὲ σὲ κοντυλιάζει κ' ἔτσι! τοῦ ἀπεκρίνετο ἀπὸ τὸ τζάκι ὁ Μπαρμπασταμάτης, χωρὶς νὰ γυρίσῃ νὰ τὸν ἰδῇ.

Καὶ ὁ γέρω-Σφυρίδος ἐκονοῦσε τὸ κεφάλι σιωπῶν.
 Ἦξευρε ὁ Μπαρμπασταμάτης τί καφὲ πίνει καθέννας ἀπὸ τοὺς πελάτας του, βαρὺ γλυκὸν ἢ μέτριον ἢ σαντέδικον, καὶ οὔτε ἐδέχετο νὰ τοῦ εἰπῇς: κάμε μου καφέ· σοῦ τὸν ἔφερνε, τὸν ἤθελες δὲν τὸν ἤθελες, καὶ ἦσο ὑποχρεωμένος νὰ τὸν πιῇς. Μήτε ἐτόλμα κανεὶς νὰ παραπονεθῇ, ὅτι ἀργεῖ ὁ καφές, ἢ νὰ κτυπήσῃ τὸ τραπέζι· ἔπρεπε νὰ χάσῃ κάθε ἐλπίδα, ὅτι θὰ ἔπινε καφέ!
 Ὁ Μπαρμπασταμάτης ἔρριχνε μιὰ ματιὰ ἀποπάνω ἀπὸ τὰ γυιαλιά του κ' ἔδλεπε ποιὸς ἦρχετο κ' ἐσημείωνε τὴν σειρὰν του. Μὰ ἡμποροῦσες νὰ βιάζεσαι — ὁ Μπαρμπασταμάτης δὲν ἔδιδε προσοχὴν — καθέννας μὲ τὴν σειρὰν του.

Τὸ ἀπόγευμα τὸ καφενεῖον ἤλλαξε σκηνογραφίαν καθὼς καὶ οἱ πελάται. Ἡ φωτιά ἐσβυνε, τὰ ποτήρια τοῦ νεροῦ καὶ τὰ φλυντζάνια ἔδιναν θέσιν εἰς τὰ ποτήρια τοῦ κρασιοῦ, εἰς τὰ λαγήνια, εἰς τὰ τενεκεδένια ἐκατοσταράκια, στὶς μισὲς καὶ κάποτε στὶς ὀκάδες. Ἀπὸ τὸ μεσημέρι κ' ὕστερα εἰς τὸ σεμνὸν καὶ ἀμίλητον καφενεῖον, ἐλάμβανε τὰ σκῆπτρα τοῦ ὁ θορυβώδους Βάκχος μέχρι βαθείας νυκτός. Πελάται ἀπογευματινοὶ ἦσαν ὀλίγοι καὶ καλοὶ — τρεῖς, ἓνας σιδηρουργὸς Δημήτριος ἐπονομασθεὶς Καντάρας διότι ἐπεσκεύαζε καὶ καντάρια, ἡλικίας 60-65 ἐτῶν, φαλακρὸς ἐντελῶς, αἰωνίως ἀσκεπής, αἰωνίως ἀπλutos, αἰωνίως καγχαζῶν καὶ αἰωνίως μεθυσμένος. Ἀμακατζῆς δὲ πρώτης τάξεως καὶ φρικώδης βωμολόχος. Ὁ Ἀντώνης δὲ ἐπονομασθεὶς Δημόσιος, διότι ἐξετέλει καὶ χρέη δημοσίου κήρυκος, κοντὸν καὶ στιβαρὸν γερόντιον, ἡρεμος, σάν ἀρνάκι, ὅταν ἦτο νηστικός, καὶ μετὰ στωϊκότητος δεχόμενος τὰ πειράγματα τῶν παιδιῶν, ὅταν εἰς τὸ μέσον τῆς ἀγορᾶς ἐπρόκειτο νὰ διαλαλήσῃ κανέν ἐμπόρευμα, θηριώδης δὲ ὅταν ἦτο μεθυσμένος, πρᾶγμα ποῦ τοῦ συνέβαινε πολὺ συχνά· καὶ ὁ γέρω-Σφυρίδος, ἓνα ἰσχνόν, ὑψηλόσωμον καὶ λιπόσαρκον γερόντιον μὲ βράκαν, μὲ πλατύγυρον ψάθαν τὸ θέρος καὶ τουρλωτὸν φέσι τὸν

Ὁ μπαρμπα-Σταμάτης

χειμῶνα. Ἀρχαῖος γραμματοδιδάσκαλος εἰς παλαιάν ἐποχὴν, μὲ κάποιαν μόρφωσιν, καὶ ψάλτης εἰς τὸν Ἅγιον Μηνᾶν. Οἰνοπότης δὲ φοβερός.

Αἱ πρῶται σπονδαὶ ἤρχιζον, μὲ ὀλίγο χταποδάκι μεζέ, ἀπὸ τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας καὶ ἐτελείωναν μετὰ τὸ μεσονύκτιον συνήθως, ὅτε καὶ οἱ συμπόται τρικλίζοντες ἀπεχωρίζοντο.

Ἐχώλαινε ὀλίγον ὁ Μπαρμπασταμάτης ἀπὸ μίαν πληγὴν ποῦ εἶχε πάρει κατὰ τινὰ ναυμαχίαν. Ἐφοροῦσε τὴν ἥρωϊκὴν βράκαν

καὶ φέσι τουνεξίνικον, μόλις κεκλιμένον δεξιὰ. Εἶχε τὰς κνήμας γυμνάς καὶ νευρώδεις καὶ στιβαροὺς τοὺς βραχίονας. Ἀλλὰ τὰ ἔτη τοῦ εἶχον κυρτώσει τὸ σῶμα καὶ τὸ βῆμα του δὲ δὲν ἦτο σταθερόν. Εἶχε καρδίαν ἀγαθὴν ὡς παιδίου, ἀλλ' ἦτο ὀξύθυμος μέχρι παραφροσύνης. Ἐξή μόνος εἰς τὸ μόνον κτῆμα ποῦ τοῦ ἔμεινε, διότι, ὅ,τι ἄλλο καὶ ἂν εἶχε τὸ ἐπροίκισε τῆς κόρης του. Ἦτο ὑπερήφανος, δὲν ἤθελε νὰ διδῇ βάρος εἰς κανένα καὶ ἐπροτίμησε νὰ ὑποφέρῃ μόνος, χωρὶς καμμίαν περιποίησιν, παρὰ νὰ κατοικήσῃ εἰς τὸ σπίτι

«... δεχόμενος τὰ πειράγματα τῶν μικρῶν...»

τῆς κόρης του καὶ νὰ τῆς δώσῃ ἐνόχλησιν. «Ἐγὼ εἶμαι γέρος καὶ παράξενος, δὲ θέλω νὰ μὲ βαρεθῇτε. Ἐρχου, ὅταν θέλεις νὰ μὲ βλέπῃς» ἔλεγε τῆς κόρης του.

Κ' ἐκεῖνη, ποῦ ἤξευρε τὸν χαρακτῆρα του, δὲν ἐπέμενε. Τοῦ ἐπῆγαινε κάποτε κανένα μεζέ· στὴν ἀρχὴ αὐτὸ τὸν εὐχαριστοῦσε, ἀργότερα ὅμως καὶ αὐτὸ τὸ εὐρῆκε περιττὸν καὶ δὲν τὸ ἐδέχετο.

Ὅπισθ ἀπὸ τὸ μαγαζὶ ὑπῆρχε ἓνας αὐλόγυρος, μέρος τοῦ ὁποίου εἶχε καλλιεργήσει, ἐφύτευσε μαντζουράναν, βασιλικό, θυόσμο, κόστα καὶ ζαφεῖρι, ἡ πρῶτες δὲ βιολέτες, ποῦ ἤθελε στολισθῇ ὁ ἐπιτάφιος τῇ Μεγάλῃ Παρασκευῇ, ἦσαν ἀπὸ τὸ κηπάριον τοῦ Μπαρμπα-

σταμάτη, καὶ τὰ κορίτσια τοῦ νησιοῦ τὸ ἤξευραν, ἀπευθύνοντο εἰς αὐτὸν καὶ ὁ ἀγαθὸς γεροντάκος προθύμως ἐλεηλάτει τὸν ἀνθρώπου του. Ἐφοροῦσε πάντοτε μίαν λευκοτάτην ποδιά. Τὸν χειμῶνα ἐφοροῦσε σκοῦρο βρακί, τὸ καλοκαίρι ἄσπρο· οὐδέποτε ἐδλεπες κη-

«Ἡ τετρανδρεία ἄρχισε σιγὰ-σιγὰ νὰ κουτσοπίνη . . .»

λιθα ἐπάνω εἰς τὴν χιονάτην βράκα του. Καὶ τὰ ἀσπρόρουχά του ἔλαμπαν ἀπὸ καθαριότητα. Τὰ σκεύη τοῦ καφενείου ποτήρια, φλυντζάνια, κουταλάκια ἦσαν ἀμέμπτου καθαριότητος. Τώρα, ἂν ὁ καφὲς ποῦ ἔδινε ἦτον κατὰ τὰ τρία τέταρτα κριθάρι, ἀλλ' ἦταν ὅμως κριθάρι καθαρὸν. Ὅπως ἦτο ἐξωτερικῶς καθαρὸς, ἔτσι ἦτο

και ἡ ψυχὴ του καθαρά. Θεὸς φυλάξοι ν' ἀδικήσῃ κανένα! ἀλλὰ και εἰς κανένα δὲν ἐπέτρεπεν ἀδικίαν. Τὸ μόνον του ἐλάττωμα, ἐλάττωμα θανάσιμον, ἦτο ἡ μέθη. Τὸ κρασί τοῦ εἶχε γεῖναι πλέον πάθος, ἀλλὰ και ποῦ ἐμεθοῦσε, οὐδέποτε παρεξστράπη — ἓνα μεθύσι ἡρεμον, παρατεταμένον με διακοπὰς κατὰ τὰς προμεσημβρινὰς ὥρας. Μπορεῖ νὰ πῇ κανεῖς, πῶς τὰ δύο κρασοδάρελα, τὰ ὁποῖα

ἐπιμελῶς ἐφρόντιζε κάθε χρόνο νὰ γεμίζῃ με τὸ προῖον τῆς ἀμπέλου του, ἐχρησίμευαν ἀποκλειστικῶς πρὸς ἰδίαν και τῶν στενῶν φίλων του χρῆσιν.

Ὅταν ἡ τετρανδρία ἤρχιζε σιγὰ-σιγὰ νὰ κοινοποιῇ και ἤρχετο στὸ κέφι, ὁ γέρω-Σφυρίδος ἀπαραιτήτως ἤθελε νὰ φάλλῃ, ὑποδοχθούτων τῶν ἄλλων, τὸ τροπάριον τοῦ Ἁγίου τῆς ἡμέρας. Ὁ Καντάρας ἦτον ὁ σαχλοαστεῖος τῆς συντροφιάς και ἅμα ἐτελείωνεν ἡ ψαλμωδία, αὐτὸς προσεπάθει νὰ ποιικίλλῃ τὴν ὁμηγυρίν με ἀνέκδοτα κατὰ τὸ μᾶλλον και ἦττον ἄκοσμα, πράγμα τὸ ὁποῖον εἰς μὲν τὸν γέρω-Σφυρίδον ἐπροξένει μεγάλῃν εὐχαρίστησιν, εἰς δὲ τὸν Μπαρμπασταμάτην ἀηδίαν, τόσο, ὥστε διὰ νὰ μὴν ἀκούῃ τίς σαχλαμάρες τοῦ Καν-

«Παρετήρησαν κόσμον συνηγμένον»

τάρα, ὅπως ἔλεγε, ἐσηκῶντο κ' ἐπήγαινε ν' ἀπογεμίσῃ τὸ λαγῆνι, μορφάζων δυσaréτως. Ὅταν τὸ τρίτον και τὸ τέταρτον λαγῆνι ἐτελείωναν, τότε ἐγένετο κάποιον διάλειμμα, διότι τὰ πόδια τοῦ Μπαρμπασταμάτη ἐθάруναν, ἐδυσκολεύετο νὰ σηκωθῇ διὰ νὰ ξαναγεμίσῃ τὸ λαγῆνι και κατελαμβάνοντο και οἱ τέσσαρες ἀπὸ ἀφασίαν και νάρκη, ἐξάπλωναν εἰς τὰ καθίσματα των, ἐκρεμοῦσαν τὰ χέρια των και ἔρρεγchon, ἐνῶ τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῆς λάμπας τοῦ πετρελαίου ἐφώτιζεν ἀσθενῶς τὰ ρικινὰ πρόσωπά των. Δὲν παρήρχετο ὁμως πολὺ και τὸ νέφος τῆς μέθης διελύετο και οἱ συμπόται ἤρχιζον με νέον μένος τὰς σπονδὰς.

Ἦτο τρυγητὸς και ὅλο τὸ νησί ἐμύριζε μούστο. Ἡ μυῖγες κατὰ

νέφη ἐπεκάθηοντο ἐπάνω εἰς τὰ γεμάτα ἀπὸ σταφύλια κοφίνια, ποῦ ἐκουβαλοῦσαν ἀπὸ τ' ἀμπέλια εἰς τὰ πατητήρια. Τὰ βαρέλια πλυμένα καὶ εἰς βαρελοστοιχίας ἀτέρμονας ἀνέμενον νὰ δεχθοῦν τὸ κρασί, καὶ ἦταν ἀφθονον ἐκείνη τῇ χρονιά. Χαρὰ καὶ ἀγαλλίσεις διὰ τοὺς κρασοπατέρας.

Καὶ ὁ Μπαρμπασταμάτης ἐτρύγησε τὸ ἀμπέλι του καὶ ἐπρόκειτο νὰ πατήσῃ ὁ ἴδιος, ὅπως ἔκαμνε πάντοτε, τὰ σταφύλια στὸ πατητήρι τοῦ κουμπάρου τοῦ Μπαλάφα, ποῦ σὰν κουμπάρος του ποῦ

« Ἦσαν τὰ πτώματα τοῦ μπαρμπα-Σταμάτη καὶ τοῦ Ἀντώνη »

ἦτον, δὲν θὰ τοῦ ἔπαιρνε νοῦκι γιὰ τὴν καροῦτα. "Ἔστι δὲ καροῦτα ὑπερμεγέθους κυλινδρική βαρέλα ἐπάνω στενὴ καὶ κάτω πλατυτέρα. Ἐνα-ἐνάμισι μέτρον ἀπὸ τὸ ἐπάνω χεῖλος τῆς βαρέλας αὐτῆς ὑπάρχει διάζωμα ἐσωτερικόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζονται κινηταὶ σανίδες, καλύπτουσαι ἀραιῶς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ διαζώματος. Ἐπὶ τῶν σανίδων αὐτῶν ρίπτονται τὰ σταφύλια, τὰ ὁποῖα πιέζει διὰ τῶν ποδῶν ὁ πατητής καὶ ὁ μούστος στραγγίζει εἰς τὸ βάθος τῆς καροῦτας ὅπου ἀκολούθως ρίπτονται καὶ τὰ τσίπουρα μετακινουμένων τῶν σανίδων.

Ἐπρεπε νὰ σηκωθῇ πολὺ πρῶτ' ὁ Μπαρμπασταμάτης διὰ νὰ ἐτοιμάσῃ τὸ πατητήρι καὶ ἐπειδὴ ἡ νυκτερινὴ κρασοκατάνυξις εἶχε παραταθῇ πέραν τοῦ μεσονυκτίου, ἔγεινε ἀπόφασις νὰ μὴ διακοπῇ.

τὸ γλέντι, καὶ τὴν αὐγὴ ν' ἀρχίσῃ ἡ ἐργασία. Οἱ συμπόται τοῦ ἐπρότειναν νὰ τοῦ βοηθήσουν εἰς τὸ πάτημα, ἀλλ' ὁ Μπαρμπασταμάτης ἡρνήθη διαμαρτυρόμενος, ὅτι ὁ μὲν Καντάρας ἦτον ἱκανὸς νὰ τοῦ πιῇ μούστο ὅλο τὸ κρασί του, ὁ δὲ Σφυρίδος νὰ τοῦ τὸ μαγαρίση, γνωστοῦ ὄντος ὅτι ὁ φάλτης ἐπασχεν ἀπὸ ἀκράτειαν τῶν οὐρῶν. Τέλος κατόπιν τῆς ἐπιμονῆς τῶν φίλων τοῦ ὁ Μπαρμπασταμάτης συγκατετέθη νὰ δεχθῇ βοηθὸν καὶ συμπατητὴν τοῦ τὸν Ἀντώνη. Κ' ἔτσι, τρικλιζοντας ὁ Μπαρμπασταμάτης μετὰ τοῦ Ἀντώνη ἐπῆγαν νὰ πατήσουν σταφύλια, ὁ δὲ Καντάρας καὶ Σφυρίδος ἐπῆγαν νὰ κοιμηθοῦν.

Οἱ δύο τελευταῖοι τὸ ἀπόγευμα τῆς ἄλλης ἡμέρας συνηντήθησαν φρέσκοι-φρέσκοι ἔξω ἀπὸ τὸ καφενεῖον τοῦ Μπαρμπασταμάτη, διὰ ν' ἀρχίσουν ἐκ νέου τὸ σὺνηθες γλέντι, ἀλλὰ τὸ καφενεῖον ἦτο κλειστὸν καὶ ἀπόρησαν. Τὸ πάτημα τῶν σταφυλιῶν ἐπρεπε νὰ ἔχῃ τελειώσει. Ποῦ νὰ πῆγῃ ὁ Μπαρμπασταμάτης; Ἐσκέφθησαν καὶ ἀπεφάσισαν νὰ μεταδοῦν εἰς τὸ πατητήρι διὰ νὰ ἰδοῦν τί συμβαίνει.

Δὲν ἀπείχον ἑκατὸ μέτρα ἀπὸ τὸ πατητήρι, ὅταν παρετήρησαν κόσμον συναγμένον. Ἐγύρισε ὁ ἕνας καὶ εἶδε τὸν ἄλλον μὲ γουρλωμένα μάτια. Κἄτι ἀπαίσιον ἐπέραςε ἀπὸ τὸν νοῦν των, ἀλλὰ ἔκρυψαν καὶ οἱ δύο τοὺς διαλογισμοὺς καὶ ὑποψίας των. Ἡθέλησαν νὰ ἐπιταχύνουν τὸ βῆμα, ἀλλὰ τὰ γόνατά των ἔτρεμαν.

— Κουράγιο, Δημήτριά, νὰ πᾶμε κοντά, εἶπεν ὁ γέρω-Σφυρίδος.

— Ἐχεῖ γούστο νᾶπες κανέννας τοὺς στὴν καροῦτα! εἶπεν ὁ Καντάρας.

Ὅταν ἐπλησίασαν, ὅξεϊα ὁσμὴ μούστου προσέδαλε τὴν ὄσφρησίν των. Πέντε δέκα ἄνθρωποι προσεπάθουν νὰ μεταφέρουν ἔξω ἀπὸ τὸ πατητήρι κάποιους ὄγκους.... Ἦσαν τὰ πτώματα τοῦ Μπαρμπασταμάτη καὶ τοῦ Ἀντώνη τοῦ Δημόσιου. Εἶχαν πνιγῇ μέσα εἰς τὸ κρασί τῆς καρούτας....

Ἐστάθησαν ἀπολιθωμένοι οἱ δύο γέροι, ἔβγαλεν ὁ Σφυρίδος τὴ φάθα του καὶ ἐσταυροκοπήθη, ἔπειτα, προσηλώσας τὸ βλέμμα ἐπὶ τῶν πνιγέτων, ἐκούνησε μελαγχολικὰ τὴν κεφαλὴν του καὶ ἐφιθύρισε παρῳδῶν:

— «Οἶνος εἰ καὶ εἰς οἶνον ἀπελεύσει!»

ΑΓΑΘ. Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

* Ἐὰν ἕκαστος ἦτο εὐτυχὴς ὅσον τὸ ἀξιζει, τότε οἱ δυστυχεῖς θὰ ἦσαν πολὺ περισσότεροι εἰς τὸν κόσμον.

* Τὸ πνεῦμα εἶνε ἡ λάμψις, ὅχι ἡ δύναμις τῆς ψυχῆς.

* Ὅλοι ζητοῦν νὰ ἐπιδείξουν πνεῦμα. Καὶ ὅμως εἶνε δυστυχὴς ἐκεῖνος, ὅστις δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ παρὰ πνεῦμα μόνον.